

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR-4111-01-02/2013

K/13/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	K/13/002 – Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR sp. z o.o.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontrolerzy	Juliusz Rzeszotarski, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 88371 z dnia 17 października 2013 r., (dowód: akta kontroli str. 1-2) Anna Wisz, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 88368 z dnia 17 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	ELEWARR sp. z o.o., ul. Jagiellońska 78, 03-301 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bronisław Tomaszewski, Prezes Zarządu ELEWARR sp. z o.o. od dnia 10 grudnia 2010 r. Andrzej Śmietanko, Prezes Zarządu ELEWARR sp. z o.o. od dnia 23 listopada 2007 r. do dnia 10 grudnia 2010 r. (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ niezrealizowanie wniosków po kontroli NIK „Funkcjonowanie ELEWARR sp. z o.o.” (zwanej dalej także „Spółką”) przeprowadzonej w 2010 r., dotyczących:

- zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Zarządu ELEWARR sp. z o.o. oraz Głównego Księgowego Spółki i ustalenia z organami Spółki wynagrodzeń dla członków Zarządu w kwotach nieprzekraczających maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*²,
- zapobieżenia dalszej dekapitalizacji majątku Spółki,
- pełniejszego wykorzystania potencjału przechowalniczego Spółki.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia też:

- ponowne ustalenie z organami Spółki wynagrodzenia dla członka Zarządu ELEWARR sp. z o.o. z naruszeniem art. 5 ust. 1 i art. 8 pkt 1 ustawy *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*,
- nieuzasadnione permanentne zmiany struktury organizacyjnej, które pogorszyły sprawność zarządzania Spółką.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 254 ze zm.

Ponadto kontrola wykazała, że udział ELEWARR sp. z o.o. w rynku zbóż i rzepaku był marginalny. Potencjał przechowalniczy Spółki wykorzystany był zaledwie w około 40% przy występującej corocznie nadpłynności finansowej. ELEWARR sp. z o.o. zysk osiągała głównie dzięki działalności finansowej – dywidendom otrzymywanym od spółek zależnych i odsetkom od lokat bankowych. Poniesienie niektórych kosztów dotyczących usług prawnych oraz wyjazdów zagranicznych przedstawicieli Spółki było działaniem niegospodarnym. Po zbiorach w 2013 r. ELEWARR sp. z o.o. nie podjęła na rynku zbóż i rzepaku działań wspomagających ich skup. Nie zrealizowano także uchwalonych działań restrukturyzacyjnych polegających na sprzedaży niekorzystnie położonych magazynów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego³

1. Realizacja wniosków pokontrolnych Najwyższej Izby Kontroli

Najwyższa Izba Kontroli w wyniku kontroli „Funkcjonowanie ELEWARR sp. z o.o.”, przekazała Zarządowi ELEWARR sp. z o.o. w wystąpieniu pokontrolnym⁴ pięć wniosków pokontrolnych, z których trzy nie zostały zrealizowane, a jeden zrealizowano częściowo.

1.1. Wniosek dotyczący zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Zarządu Spółki oraz Głównego Księgowego Spółki i ustalenie z organami Spółki wynagrodzeń dla członków Zarządu w kwotach nieprzekraczających maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi nie został zrealizowany.

Prezes Zarządu w sprawie niewykonania wniosku pokontrolnego stwierdził, że „zalecenie NIK zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń pobranych przez Członków Zarządu i Głównego Księgowego ponad kwoty wynikające z ustawy kominowej nie znajduje podstaw prawnych i nie zostało wykonane. Stosownie do opinii prawnych, ELEWARR nie dotyczy „ustawa kominowa”. Nie wystąpiły zatem wierzytelności od członków Zarządu i Głównego Księgowego i kwota 608.549,34 zł nie została zaksięgowana w księgach rachunkowych Spółki. W świetle regulacji ustawowych i korporacyjnych Spółka ELEWARR nie jest państwową jednostką organizacyjną, ale osobą prawną działającą w formie przewidzianej przepisami prawa handlowego, tj. jako spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, nadzorowana przez Agencję Rynku Rolnego. W postanowieniu z dnia 17 września 2012 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy Sąd Gospodarczy XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego stwierdził brak przesłanek do zakwalifikowania Spółki do podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (...).”

Najwyższa Izba Kontroli wyraża stanowisko, że ELEWARR sp. z o.o. jest państwową osobą prawną, gdyż wszystkie jej udziały stanowią mienie państwowe – 100% udziałów posiada bowiem Agencja Rynku Rolnego (zwana dalej także „Agencją” lub „ARR”), która zgodnie z art. 2 ust. 1 w związku z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych⁵ jest państwową osobą prawną. Zgodnie z art. 1 pkt 2 w związku z art. 2 pkt 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, ma ona zastosowanie do państwowych jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną, które nie są jednocześnie podmiotami, o których mowa w pkt 8, 9 i 11, oraz nie są szkołami wyższymi. Przepisy te zatem mają zastosowanie do ELEWARR sp. z o.o.

Niepodjęcie działań mających na celu zwrot nienależnie pobranych wynagrodzeń, wypłaconych niezgodnie z przepisami ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, spowodowało przedawnienie dochodzenia należności.

³ Kontrolą objęto okres od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 30 września 2013 r.

⁴ Wystąpienie pokontrolne z dnia 23 listopada 2010 r. (tekst ujednolicony), znak P/10/108 KSR-4101-01-02/2010.

⁵ Dz. U. z 2012, poz. 633 ze zm.

Do dnia 10 grudnia 2010 r. obowiązywały umowy o pracę⁶ zawarte przez Pełnomocnika Zgromadzenia Wspólników z członkami Zarządu ELEWARR sp. z o.o. w 1996 r., 2007 r. i 2008 r. Umowa zawarta z Prezesem Zarządu określała wynagrodzenie w wysokości 6-krotnego, a umowy zawarte z Wiceprezesami Zarządu w wysokości 5,5-krotnego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ostatni miesiąc minionego kwartału, poprzedzającego wypłatę, ogłoszonego w Monitorze Polskim przez Prezesa GUS (zwanego dalej „przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem”). Ponadto w umowach ustalono kwartalne premie uznaniowe, przyznawane przez Radę Nadzorczą, w wysokości do 50% kwartalnego wynagrodzenia zasadniczego. W badanym okresie Rada Nadzorcza Spółki dwukrotnie podejmowała uchwały o przyznaniu nagród kwartalnych trzysobowemu Zarządowi⁷. Ustalenie premii kwartalnych było sprzeczne z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, gdyż członkom Zarządu przysługiwało wyłącznie wynagrodzenie miesięczne.

W dniu 10 grudnia 2010 r. pełnomocnik Zgromadzenia Wspólników reprezentujący ELEWARR sp. z o.o. zawarł umowę o pracę z Prezesem Zarządu Spółki, w której określono miesięczne wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 5-krotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz premię kwartalną przyznaną przez Radę Nadzorczą. W dniu 20 kwietnia 2011 r. Rada Nadzorcza Spółki podjęła uchwałę nr 5/04/11 w sprawie przyznania Prezesowi Zarządu premii kwartalnej, co było naruszeniem art. 5 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi. Ponadto wynagrodzenie zasadnicze ustalone w umowie o pracę z Prezesem Zarządu przekroczyło maksymalne miesięczne wynagrodzenie określone w art. 8 pkt 1 w związku z art. 29b, 29c i art. 29d powołanej ustawy. Umowa była dwukrotnie zmieniana. Aneksiem z dnia 31 maja 2011 r. ustalono premię miesięczną w miejsce premii kwartalnej, a aneksem z dnia 13 stycznia 2012 r. określono miesięczne wynagrodzenie w wysokości 6-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że zgodnie z art. 13 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi postanowienia umów o pracę zawarte z członkami Zarządu, ustalające miesięczne wynagrodzenie w wysokości wyższej niż dopuszczona ustawą, są nieważne z mocy prawa w odniesieniu do tej części, która przewyższa kwotę maksymalną określoną w ustawie. W okresie od dnia 1 lipca 2010 r. do dnia 30 września 2013 r. kwota nienależnie pobranych wynagrodzeń przez członków Zarządu Spółki wyniosła 208 tys. zł, z tego 132 tys. zł stanowiły nienależnie wypłacone premie kwartalne oraz 76 tys. zł wynagrodzenia wypłacone ponad maksymalne miesięczne wynagrodzenie określone ww. ustawą⁸, tj. 20,7 tys. zł.

Ponadto, Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że na podstawie art. 14 ust. 1 ww. ustawy z dnia 3 marca 2000 r., za nieprzestrzeganie jej przepisów, Rada Nadzorcza Spółki ulega rozwiązaniu z mocy prawa, a wynagrodzenie wypłacone przez Spółkę członkom Rady Nadzorczej jest świadczeniem nienależnym. Nienależne świadczenie wypłacone członkom Rady Nadzorczej w okresie od dnia 1 lipca 2010 r. do dnia 30 września 2013 r. wyniosło 921,6 tys. zł.

1.2. Wniosek o kontynuowanie działań w celu pełniejszego wykorzystania pojemności magazynowej nie został zrealizowany.

Średnioroczny zasyp zbożami i towarami składowanymi przez Spółkę wyniósł w: 2010 r. – 273,84 tys. ton, w 2011 r. – 208,14 tys. ton, w 2012 r. – 233,34 tys. ton i w 2013 r. (3 kwartały) – 224,53 tys. ton. Średnioroczne wykorzystanie pojemności magazynowej wyniosło odpowiednio: 42,6%, 33,2%, 37,4% i 35,5%.

Prezes Zarządu podał, m.in., że „(...) w minionym okresie politykę państwa związaną z utrzymaniem rezerw państwowych prowadziły dwie agencje rządowe: Agencja Rezerw Materiałowych (ARM)

⁶ Umowa o pracę z Prezesem Zarządu została zawarta w dniu 23 listopada 2007 r. Umowy o pracę z członkami Zarządu (wiceprezesami) zostały zawarte w dniu 28 czerwca 1996 r. i w dniu 1 lutego 2008 r.

⁷ Uchwała nr 5/04/10 z dnia 20 lipca 2010 r. i uchwała nr 2/05/10 z dnia 23 października 2010 r.

⁸ Maksymalne miesięczne wynagrodzenie stanowiące 6-krotność miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2009 r., ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (Dz. Urz. GUS z 29.01.2010 r. Nr 1, poz. 4), wyniosło 20,7 tys. zł.

i Agencja Rynku Rolnego (ARR) na zlecenie których realizowane były zakupy i obrót zbożem łącznie z kształtowaniem polityki cenowej na rynku zbóż. Począwszy od czwartego kwartału 2007 r. ARM rozpoczęła systematyczną wyprzedaż zbóż z zasobu rezerw państwowych. Do końca tego okresu około 60% pojemności magazynowej wykorzystywane było na przechowywanie rezerw ARM i zapasów interwencyjnych ARR. Dodatkowo brak interwencji UE na rynku zbóż spowodowany różnicą cen rynkowych i ceny interwencyjnej ustalonej przez KE i wydysponowanie starych zapasów spowodowały, że od połowy 2011 r. na potrzeby obu agencji Spółka ELEWARR wykorzystuje niespełna 7% swej powierzchni magazynowej. W związku z utratą około 85% przychodów z tytułu składowania zbóż obu Agencji Spółka zmuszona była do wypracowania rozwiązania poprawy wykorzystania powierzchni magazynowej. Podjęto działania w postaci zwiększenia udziału usługowego składowania dla podmiotów obcych w ogólnej strukturze zasypu: od około 6% w latach 2006–2007, 11% w 2008 r. do 20% w 2012 r. i trzech kwartałach bieżącego roku. Mimo to ogólny średnioroczny zasyp magazynów Spółki zmniejszył się z 53% w 2009 r., do 36-37% w 2012 r. i trzech kwartałach 2013 r. (...) Zastąpienie przechowywania rezerw państwowych (w tym celu została powołana Spółka) świadczeniem usług dla podmiotów komercyjnych jest przy obecnej strukturze Spółki oraz uwarunkowaniach rynkowych zadaniem niezwykle trudnym. Głównym powodem trudności w uzupełnianiu magazynów jest dynamiczny wzrost powierzchni przechowalniczej u producentów rolnych. Ocenia się, że w 2003 r. kwalifikowana powierzchnia przechowalnicza w gospodarstwach producenckich wynosiła około 5 mln ton. Dzięki wsparciu środków unijnych do końca 2012 r. wzrosła ona do 14-15 mln ton. Łącznie z powierzchnią będącą w dyspozycji firm przetwórczych i handlowych ogółem zdolność składowania szacowana jest na około 20-21 mln ton."

W okresie objętym kontrolą stan wykorzystania powierzchni magazynowych nadal się pogarszał. Średnioroczne wykorzystanie powierzchni, które w latach 2007–2009 wynosiło około 50%, w latach 2010–2013 (trzy kwartały) obniżyło się do około 40%. Podejmowane przez Zarząd Spółki działania polegające na dostosowaniu potencjału przechowalniczego do potrzeb rynku oraz zwiększenie usługowego przechowywania zbóż, w tym kukurydzy, oraz rzepaku, a także zwiększenie asortymentu przechowywanych towarów nie przyniosły spodziewanych rezultatów.

1.3. Wniosek o zapobieżenie dalszej dekapitalizacji majątku Spółki nie został zrealizowany.

Wartość rzeczowych aktywów trwałych zmniejszyła się w badanym okresie z 77.266,7 tys. zł według stanu na koniec 2010 r. do 69.679 tys. zł na koniec 2012 r., tj. o 7.587,7 tys. zł (tj. o 9,8%). Stopień zużycia środków trwałych na dzień 31 grudnia 2010 r. wynosił 56,7%, na dzień 31 grudnia 2011 r. zwiększył się do 59,2%, a na dzień 31 grudnia 2012 r. – do 61,8%.

Odpisy amortyzacyjne wyniosły: w 2010 r. – 7.008,4 tys. zł, w 2011 r. – 6.755,9 tys. zł i w 2012 r. – 6.662,7 tys. zł.

W 2010 r. plan zadań inwestycyjnych i remontowych został zrealizowany w 64% (1.919,4 tys. zł). W 2011 r. plan ten został zrealizowany w 90% (3.911,6 tys. zł). W 2012 r. plan zadań inwestycyjnych i remontowych został zrealizowany w 89% (2.737,9 tys. zł). Dyrektor do spraw obrotu towarowego i technicznych podał, że zadania inwestycyjne oraz remontowe wykonano w kwotach niższych niż zaplanowane m.in. z powodu odstąpienia od realizacji niektórych zadań oraz ich wykonania w kwotach niższych od planowanych w wyniku przeprowadzonych negocjacji.

Prezes Zarządu stwierdził, m.in., że „(...) skala nakładów inwestycyjnych musi pozostawać w bezpośredniej relacji z potrzebami inwestycyjnymi wynikającymi z faktycznego stopnia zużycia się tego majątku. Wybór zadań inwestycyjnych w omawianym okresie był podyktowany bieżącymi potrzebami Spółki oraz wynikał z długookresowej polityki inwestycyjnej, której priorytetem jest właściwe przygotowanie magazynów Spółki do skupu i składowania zbóż, a także wprowadzanie nowych urządzeń i maszyn oraz technologii, mających na celu podniesienie konkurencyjności Spółki na rynku zbóż."

1.4. Wniosek o przeprowadzenie analizy kosztów usług prawnych w Spółce został zrealizowany częściowo. Koszty obsługi prawnej w 2010 r., 2011 r., 2012 r. i 2013 r. (3 kwartały) wyniosły odpowiednio: 319,7 tys. zł (0,28% kosztów operacyjnych), 445,4 tys. zł (0,34% kosztów operacyjnych),

414,1 tys. zł (0,23% kosztów operacyjnych i 253,4 tys. zł (0,17% kosztów operacyjnych). Poniesione koszty dotyczyły głównie stałej obsługi świadczonej przez kancelarie prawne, kosztów zastępstwa procesowego oraz sporządzanych opinii prawnych.

Prezes Zarządu podał, m.in. że „(...) *obsługa prawna ELEWARR sp. z o.o. obejmuje stałą obsługę prawną firmy związaną z jej bieżącą działalnością oraz dodatkową obsługę prawną dotyczącą kontroli zewnętrznych, reprezentacji sądowo-egzekucyjnej oraz innych spraw zleconych przez Zarząd Spółki. (...) Obsługa prawna Spółki świadczona jest przez uznane i renomowane Kancelarie Prawnicze, które zapewniają bardzo wysoki poziom usług.*”

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż koszty poniesione w latach 2010–2012 na obsługę prawną w łącznej kwocie 66,4 tys. zł dotyczyły opinii w sprawie obowiązywania i stosowania w Spółce ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.

1.5. Wniosek o dokonanie aktualizacji „Instrukcji obiegu dokumentów księgowych” został zrealizowany. Zarządzeniem nr 3/2011 z dnia 16 czerwca 2011 r. Zarząd ELEWARR sp. z o.o. wprowadził w życie nową instrukcję obiegu dokumentów księgowych.

(dowód: akta kontroli str. 99-114, 149-167, 189-208, 365-370, 409, 483, 552, 954-962, 988-990, 1195-1237, 1415-1566, 1608-1611)

2. Kontrole w ELEWARR sp. z o.o.

W latach 2010–2013 (3 kwartały) w centrali ELEWARR sp. z o.o. przeprowadzono 8 kontroli: jedną przez NIK, dwie przez Drugi Mazowiecki Urząd Skarbowy w Warszawie, jedną przez Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, jedną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, dwie przez Agencję Rezerw Materiałowych, jedną przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Kontrole Drugiego Mazowieckiego Urzędu Skarbowego wykazały naruszenie art. 9 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników⁹ oraz nieprzepisowe ujęcie faktury VAT w rejestrze zakupu.

Kontrola Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych wykazała m.in., że zboża przechowywane przez Spółkę są odpowiedniej jakości.

Kontrola Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wykazała, że ELEWARR sp. z o.o. jako płatnik składek w zakresie zgłaszania do ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego stosowała obowiązujące przepisy oraz ustalała uprawnienia do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a także wypłacała, rozliczała świadczenia i zasiłki zgodnie z przepisami. Stwierdzono uchybienia, tj. niewielkie różnice w kwotach miesięcznych składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne, które po kontroli zostały skorygowane.

Kontrola Centralnego Biura Antykorupcyjnego wskazała na: nieprawidłowości w zakresie wydatków Spółki z tytułu delegacji zagranicznych, wypłacanie wynagrodzeń na rzecz członków Zarządu ELEWARR sp. z o.o. niezgodnie z ustawą z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi. Kontrola zakończyła się protokołem kontroli, bez zaleceń pokontrolnych.

(dowód: akta kontroli str. 1165-1194)

W latach 2010–2013 (3 kwartały) pracownicy centrali ELEWARR sp. z o.o. przeprowadzili 23 kontrole w oddziałach Spółki. Kontrole dotyczyły m.in. realizacji wydatków inwestycyjnych i remontowych, stanu zbóż własnych i obcych składowanych w elewatorach, inwentaryzacji rzepaku. Zalecenia pokontrolne zostały wykonane.

(dowód: akta kontroli str. 999-1164)

3. Sytuacja finansowa ELEWARR sp. z o.o.

3.1. Spółka w 2010 r., 2011 r., 2012 r. i w 3 kwartałach 2013 r. osiągnęła przychody ogółem ze sprzedaży w kwotach wynoszących odpowiednio: 113.334,5 tys. zł, 134.282,4 tys. zł, 183.909,6 tys. zł i 140.943,4 tys. zł, z tego:

— ze sprzedaży zbóż i rzepaku 89.521,5 tys. zł, 116.855,6 tys. zł, 161.589,6 tys. zł i 126.182,1 tys. zł;

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 1314 ze zm.

- ze sprzedaży usług ogółem 22.944,3 tys. zł, 18.812,0 tys. zł, 21.260,8 tys. zł i 14.050,7 tys. zł, z tego:
 - przychody z usług przechowywania na rzecz ARR wyniosły odpowiednio: 3.489,7 tys. zł, 1.361,4 tys. zł. W 2012 r. i w 3 kwartałach 2013 r. Spółka nie świadczyła usług przechowywania na rzecz ARR;
 - przychody z usług przechowywania na rzecz ARM wyniosły odpowiednio: 6.872,2 tys. zł, 3.562,2 tys. zł, 2.209,3 tys. zł i 2.055,3 tys. zł;
 - przychody z usług przechowywania na rzecz pozostałych podmiotów wyniosły odpowiednio: 6.371,9 tys. zł, 6.456,5 tys. zł, 8.280,4 tys. zł i 6.522,4 tys. zł.

Marża handlowa zrealizowana przez ELEWARR sp. z o.o. ze sprzedaży zbóż i rzepaku w 2010 r. wyniosła 21.206,9 tys. zł (13,4%), w 2011 r. – 24.594,4 tys. zł (21,1%), w 2012 r. – 21.206,9 tys. zł (13,1%), a za 3 kwartały 2013 r. – 7.996,3 tys. zł (6,3%). W kontrolowanym okresie największą marżę Spółka uzyskiwała ze sprzedaży kukurydzy – średnio około 30%, a kwotowo – ze sprzedaży pszenicy 25.948,6 tys. zł i rzepaku 24.707,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 375-377, 753-754, 1364-1365, 1882-1894)

3.2. Należności (brutto) na koniec 2010 r., 2011 r., 2012 r. i na dzień 30 września 2013 r. wyniosły odpowiednio: 31.908 tys. zł, 48.414,4 tys. zł, 40.591,9 tys. zł, i 65.717,8 tys. zł¹⁰.

Stan należności brutto (według wartości nominalnej), na podstawie art. 35b ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹¹ został ustalony z uwzględnieniem odpisów aktualizacyjnych, zgodnie z zasadą ostrożności uwzględniającą stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty. Po uwzględnieniu odpisów stan należności netto na dzień 31 grudnia: 2010 r., 2011 r., 2012 r. i 30 września 2013 r. wyniósł odpowiednio 20.815,6 tys. zł, 37.920,0 tys. zł, 30.121,6 tys. zł i 55.302,8 tys. zł. Ponad 80% należności dotyczyło rozliczeń z kontrahentami z tytułu dostaw i usług.

Główną pozycję należności przeterminowanych w wysokości 10.415 tys. zł, według stanu na dzień 30 września 2013 r., stanowiła kwota 7.219,7 tys. zł, która dotyczyła dochodzonych należności z tytułu przywłaszczonego zboża w 2003 r. Prezes Zarządu stwierdził, że wierzytelność „(...) została zgłoszona do syndyka masy upadłościowej w dniu 8 lipca 2013 r. Postępowanie upadłościowe trwa. Syndyk nie sporządził jeszcze sądowej listy wierzytelności sędziemu komisarzowi.”

(dowód: akta kontroli str. 748, 755-758, 1362, 1544-1557, 1742, 1800-1828)

3.3. Na koniec 2012 r. ELEWARR sp. z o.o. jako Grupa Kapitałowa posiadała długoterminowe aktywa finansowe w jednostkach powiązanych o łącznej wartości 14.568,6 tys. zł, w tym:

- w podmiotach zależnych:
 - Towarowy Dom Maklerski „ARRTRANS” S.A. w Łodzi (100% akcji o wartości 4.969,3 tys. zł),
 - Zamojskie Zakłady Zbożowe sp. z o.o. (100% udziałów o wartości 4.911,4 tys. zł),
- w podmiotach stowarzyszonych:
 - Elewator w Koronowie sp. z o.o. (30% udziałów o wartości 4.254,8 tys. zł),
 - Elewator Sieradz spółka z o.o. (26,7% udziałów o wartości 433,1 tys. zł).

Ponadto Grupa Kapitałowa posiadała: 15 akcji imiennych Warszawskiej Giełdy Towarowej S.A. stanowiących 1,9% kapitału zakładowego Giełdy o wartości 43,5 tys. zł, oraz 10 udziałów Banku Spółdzielczego w Lubyczy Królewskiej o wartości 2,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 536, 682-683)

3.4. Poniesione koszty działalności operacyjnej Spółki w 2010 r., 2011 r., 2012 r. i w trzech kwartałach 2013 r. wyniosły odpowiednio: 113.712,6 tys. zł, 132.039,3 tys. zł, 182.284,6 tys. zł i 146.834,1 tys. zł. Koszty działalności operacyjnej obejmowały głównie wartość sprzedanych towarów w cenie zakupu. Koszty operacyjne wyniosły odpowiednio: 77.832,8 tys. zł, 92.516,6 tys. zł, 140.584,5 tys. zł i 118.409,5 tys. zł. Poniesione koszty rodzajowe wyniosły odpowiednio: 35.879,8 tys. zł,

¹⁰ Na dzień 30 września 2013 r. wystąpiły należności w kwocie 45.856,6 tys. zł za sprzedany rzepak we wrześniu 2013 r. Należności zostały zapłacone w październiku 2013 r.

¹¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 330.

39.522,7 tys. zł, 41.700,1 tys. zł i 28.424,6 tys. zł. Najwyższe koszty spośród kosztów rodzajowych Spółka poniosła na wynagrodzenia – odpowiednio: 11.504 tys. zł, 13.669,5 tys. zł, 14.890,4 tys. zł i 10.109,9 tys. zł, amortyzację – odpowiednio: 7.005,3 tys. zł, 6.753,1 tys. zł, 6.660 tys. zł i 4.735,2 tys. zł oraz m.in. na wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej – odpowiednio: 334,4 tys. zł¹², 324 tys. zł, 238,3 tys. zł i 196,4 tys. zł.

Prezes Zarządu podał, że „(...) na poziom działalności operacyjnej w latach 2010 r., 2011 r., 2012 r. i 9 m-cy 2013 r. wpływ miała wartość sprzedanych zbóż i rzepaku, której wysokość jest zależna od ilości sprzedanych zbóż i rzepaku oraz cen ich zakupu. (...) Podejmowane były działania w zakresie obniżenia wynagrodzeń. Od II-go półrocza 2012 r. i za 9 m-cy 2013 r. nie były wypłacane premie uznaniowe dla Dyrektorów Oddziałów i pracowników Spółki. Nie były wypłacone nagrody roczne za 2012 r. dla Dyrektorów Oddziałów, a dla pracowników wskaźnik nagród rocznych za 2012 r. wynosił 5%, a w 2011 r. wynosił 8,5%. Z dniem 1 stycznia 2014 r. zmienione zostały zasady obliczania wynagrodzeń zasadniczych dla pracowników Centrali, przyjęto za podstawę wartości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ostatni miesiąc czwartego kwartału 2012 r., zamiast, jak dotychczas za ostatni miesiąc poprzedniego kwartału poprzedzającego wypłatę za dany miesiąc oraz obniżono wskaźniki wynagrodzeń dla wszystkich dyrektorów Oddziałów i pracowników Centrali o 0,5 punktu procentowego. Dla obniżenia kosztów podejmowane są działania w kierunku sprzedaży majątku zbędnego, wyłączonego z produkcji. W 2013 r. dokonano wyceny i ogłoszono przetarg na sprzedaż kaszarni w Nowogrodzie Bobrzańskim, młyna w Nowogrodzie Bobrzańskim i zakładu rolnego w Mierkowie. Przetarg na sprzedaż kaszarni został rozstrzygnięty. Spółka oczekuje na wyrażenie zgody na sprzedaż tego obiektu przez Zgromadzenie Wspólników. Pozostałe przetargi są w trakcie realizacji. Koszty ponoszone na utrzymanie zbędnego majątku tj. młynów w Nowogrodzie Bobrzańskim i w Mierkowie, kaszarni w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz zakładu rolnego w Mierkowie wynoszą w roku łącznie kwotę 740 tys. zł. Majątek trwały zbędny wyłączony z produkcji na dzień 30 września 2013 r. wynosił kwotę 2.313 tys. zł i stanowił 3,4% ogółu majątku trwałego Spółki.”

(dowód: akta kontroli str. 111-114, 753, 1363-1364, 1894-1901, 1970-1973)

3.5. W okresie objętym kontrolą zatrudnienie i wynagrodzenia w Spółce przedstawiały się w sposób następujący:

Lp.	Wyszczególnienie	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r. III kwartały
1.	Zatrudnienie ogółem (osoby), w tym:	210	206	204	202
	- robotnicze	129	135	131	132
	- nierobotnicze	81	71	73	70
2.	Wynagrodzenia osobowe ogółem (tys. zł), w tym:	10.976	12.604	14.021	9.521
	- robotnicze	4.180	4.598	5.163	4.116
	- nierobotnicze, w tym:	6.796	8.006	8.858	5.405
	- Zarząd Spółki	975	254	340	274
	- dyrektorzy regionalni	25	809	783	-
	- dyrektorzy oddziałów	964	1.207	1.664	870
	- dyrektorzy generalni	16	438	588	219
3.	Średnioroczne miesięczne wynagrodzenie (przypadające na 1 etat w zł), w tym:	4.397	5.099	5.756	5.237
	- robotnicze	2.703	2.840	3.300	3.467
	- nierobotnicze, w tym:	7.169	9.397	10.112	8.579
	- Zarząd Spółki	29.018	21.167	28.334	30.444
	- dyrektorzy regionalni	26.041	33.708	43.500	-
	- dyrektorzy oddziałów	20.083	25.146	34.667	24.167
	- dyrektorzy generalni	33.333	36.500	49.000	27.037

¹² Wynagrodzenia w I półroczu 2010 r. wyniosły 171,5 tys. zł, a w II półroczu 162,9 tys. zł.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że wzrost o 10% wynagrodzeń na stanowiskach robotniczych w 2011 r. w stosunku do 2010 r. wystąpił w związku z wypłatami miesięcznych premii uznaniowych, a wzrost wynagrodzeń w 2012 r. w stosunku do 2011 r. o 12,3% w związku z dokonaną z dniem 1 stycznia 2012 r. podwyżką wynagrodzeń dla tej grupy pracowników. Wzrost wynagrodzeń Dyrektora Generalnego w 2012 r. w stosunku do 2011 r. o 34,2% spowodowany był wyższą nagrodą roczną za 2011 r. wypłaconą w 2012 r. zgodnie z umową o pracę, od nagrody rocznej wypłaconej w 2011 r. za 2010 r. Spadek wynagrodzeń dyrektorów regionalnych za 2012 r. w porównaniu do 2011 r., o 3,21% spowodowany był rozwiązaniem umowy o pracę z dniem 30 czerwca 2012 r. z dyrektorem regionalnym. Wzrost wynagrodzeń dyrektorów oddziałów w 2011 r. w stosunku do 2010 r. o 25,2% spowodowany był podwyższeniem miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego w związku ze zwiększeniem zakresu zadań i obowiązków wynikających z nowej struktury organizacyjnej. Wzrost wynagrodzeń dla dyrektorów oddziałów w 2012 r. o 37,9% w stosunku do 2011 r. spowodowany był wypłaceniem w 2012 r. zgodnie z umowami o pracę nagrody rocznej za 2011 r. Omówione zmiany wynagrodzeń spowodowały wzrost wynagrodzeń na stanowiskach nierobotniczych, w 2011 r. o 17,8%, w 2012 r. o 10,6%.

W latach 2010–2012 pracownicy Spółki odbyli podróże służbowe do krajów europejskich (Belgia, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Francja, Niemcy, Mołdawia, Ukraina, Węgry) oraz do Brazylii, Chin, Kanady, Korei Południowej, USA, Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Koszt ogółem tych wyjazdów wyniósł 252,5 tys. zł. Ponadto Spółka sfinansowała w kwocie 30 tys. zł wyjazdy członków Rady Nadzorczej ELEWARR sp. z o.o. do Brazylii i USA.

Prezes Zarządu podał, że: „W związku ze zmniejszeniem przychodów Spółki z tytułu składowania rezerw państwowych, w dobie rosnącej konkurencji, Zarząd podjął działania w zakresie rynków zagranicznych, a mianowicie: rozszerzenie działalności Spółki poprzez wejście na rynek rzepaku i kukurydzy, w tym poszerzenie działalności w zakresie zakupu/sprzedaży zboża na własne ryzyko oraz podjęto działania zmierzające do zbudowania biogazowni w Mołdawii.”

Kontrola wykazała, że w wyniku wyjazdów nie zostały zawarte umowy z partnerami zagranicznymi na obrót zbożem i rzepakiem. Z wyjazdów zagranicznych nie sporządzono sprawozdań. Obowiązek sporządzania sprawozdań z delegacji zagranicznych wprowadzono zarządzeniem Nr 6/2012 Zarządu ELEWARR sp. z o.o. z dnia 25 września 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 97-98, 872-875, 941-946, 994-995, 1768-1769, 1941-1968)

3.6. Zobowiązania krótkoterminowe ELEWARR sp. z o.o. ogółem na koniec 2010 r., 2011 r., 2012 r. i na dzień 30 września 2013 r. wyniosły: 2.188 tys. zł, 49.346 tys. zł, 43.521,5 tys. zł i 27.741,3 tys. zł i dotyczyły podatków i opłat, składek ZUS, opłat PFRON, dostaw i usług oraz spłaty kredytów. Spółka nie wykazała zobowiązań wymagalnych.

Zobowiązania długoterminowe Spółki wyniosły odpowiednio: 494,1 tys. zł, 484,2 tys. zł, 578,6 tys. zł i 502,7 tys. zł i dotyczyły zobowiązań finansowych z tytułu umowy o wynajem długoterminowy pojazdów wykazanych w księgach jako leasing finansowy.

(dowód: akta kontroli str. 378-406, 443-472, 520-576, 596-603)

3.7. W 2010 r. Spółka osiągnęła zysk netto w kwocie 4.217,2 tys. zł (zysk brutto wyniósł 4.483 tys. zł), który był wyższy od zysku w 2009 r. (527,8 tys. zł) o 699%. Z tytułu sprzedaży produktów, towarów i materiałów (będącej podstawową działalnością operacyjną) Spółka poniosła stratę w wysokości 378,1 tys. zł, a z pozostałej działalności operacyjnej osiągnęła zysk w wysokości 489,8 tys. zł. Łącznie z działalności operacyjnej osiągnięto zysk w wysokości 111,7 tys. zł. Zysk z tytułu operacji finansowych wyniósł 4.371,7 tys. zł. Na wynik ten znaczący wpływ miały dywidendy otrzymane ze spółek zależnych w wysokości 3.029,5 tys. zł oraz odsetki od lokat bankowych w wysokości 1.413,8 tys. zł.

Zarząd Spółki w uchwale nr 18/11 z dnia 4 kwietnia 2011 r. wnioskował o przeznaczenie całości zysku netto za 2010 r. na kapitał zapasowy ELEWARR sp. z o.o. Rada Nadzorcza Spółki nie wydała

pozytywnej opinii w tym zakresie. Uchwałą nr 2/04/11 z dnia 20 kwietnia 2011 r. Rada Nadzorcza zaproponowała podział zysku netto w kwocie 4.217,2 tys. zł na dywidendę dla ARR (3.500 tys. zł) i na kapitał zapasowy Spółki (717,2 tys. zł). Taki podział zysku został przyjęty przez Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 3 z dnia 18 maja 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 371, 378-431, 1288-1289)

W 2011 r. ELEWARR sp. z o.o. osiągnęła zysk netto w kwocie 5.455,3 tys. zł (zysk brutto wyniósł 6.044,5 tys. zł), który był wyższy od zysku w 2010 r. (4.217,2 tys. zł) o 29,3%. Ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz z pozostałej działalności operacyjnej Spółka osiągnęła zysk odpowiednio w wysokości 2.343,1 tys. zł i 233,5 tys. zł. Łącznie osiągnęła zysk z działalności operacyjnej w wysokości 2.476,6 tys. zł. Zysk z operacji finansowych wyniósł 3.567,9 tys. zł, na który miały wpływ dywidendy ze spółek zależnych (1.987,9 tys. zł) i odsetki od lokat bankowych (2.807,8 tys. zł). Zarząd Spółki uchwałą nr 15/12 z dnia 11 maja 2012 r. oraz Rada Nadzorcza uchwałą nr 2/02/12 z dnia 28 maja 2012 r. proponowały przeznaczenie całości zysku netto za 2011 r. na kapitał zapasowy. Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 2 z dnia 18 czerwca 2012 r. zysk netto Spółki za 2011 r. w wysokości 5.455,3 tys. zł przeznaczyło na kapitał zapasowy Spółki (5.355,3 tys. zł) oraz na dywidendę (100 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 371, 443-519, 1290-1291)

W 2012 r. Spółka osiągnęła zysk netto w kwocie 3.326,2 tys. zł (zysk brutto wyniósł 3.576,4 tys. zł), który był niższy od zysku w 2011 r. (5.455,3 tys. zł) o 60,1%. Ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, a także z pozostałej działalności operacyjnej Spółka osiągnęła zysk odpowiednio w wysokości 1.625 tys. zł i 294,6 tys. zł. Łącznie z działalności operacyjnej zysk wyniósł 1.919,6 tys. zł. Zysk z operacji finansowych wyniósł 1.591,2 tys. zł, na który miały wpływ otrzymane dywidendy ze spółek zależnych w wysokości 1.457,4 tys. zł i odsetki od lokat bankowych w wysokości 2.087,4 tys. zł.

Uchwałą nr 2/05/13 z dnia 25 kwietnia 2013 r. Rada Nadzorcza, po dokonaniu oceny sprawozdania Zarządu, nie zaopiniowała pozytywnie wniosku Zarządu w sprawie przeznaczenia zysku¹³ i uchwałą nr 2/05/12 z dnia 25 kwietnia zaproponowała Zgromadzeniu Wspólników podział zysku netto za 2012 r. w następujący sposób: część zysku w kwocie 500 tys. zł przeznaczyć na dywidendę, a kwotę 2.826,2 tys. zł – na kapitał zapasowy Spółki. Uchwałą nr 2 z dnia 21 maja 2013 r. Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników określiło podział zysku netto za 2012 r. na: dywidendę – 600 tys. zł i kapitał zapasowy Spółki – 2.726,2 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 371, 520-595, 1292-1293, 2071)

Za trzy kwartały 2013 r. Spółka wykazała stratę w kwocie 5.780,5 tys. zł. Na sprzedaży produktów, towarów i materiałów poniesiono stratę w wysokości 5.890,7 tys. zł, głównie z powodu uzyskania niskiej marży handlowej ze sprzedaży rzepaku i zbóż. Z pozostałej działalności operacyjnej Spółka osiągnęła zysk w wysokości 289,4 tys. zł.

Prezes Zarządu ELEWARR sp. z o.o. wyjaśnił, że „(...) na poniesienie straty za 9 m-cy 2013 r. ze sprzedaży w wysokości 5.890,7 tys. zł wpłynęły ceny sprzedaży zbóż i rzepaku na rynku w 2013 r., niskie w odniesieniu do wysokich cen zakupu zbóż i rzepaku w 2012 r., wobec czego wskaźnik marży handlowej wyniósł 6,34% do sprzedaży, podczas gdy za 2012 r. wskaźnik marży handlowej wynosił 13,12% do sprzedaży, w 2011 r. 21,05% do sprzedaży, w 2010 r. 13,41% do sprzedaży, poniesione koszty na utrzymanie zbędnego majątku, które wyniosły za 9 m-cy 2013 r. kwotę 616 tys. zł. Zrealizowana marża handlowa brutto i przychody ze sprzedaży usług nie pokryły kosztów działalności operacyjnej, przy czym koszty według rodzajów za 9 m-cy 2013 r. wyniosły 28.425 tys. zł i w stosunku

¹³ Zarząd w uchwale nr 24/13 z dnia 18 kwietnia 2013 r. wnioskował, aby zysk netto za 2012 r. w kwocie 3.326,2 tys. zł przeznaczyć na kapitał zapasowy Spółki.

do kosztów za 9 m-cy 2012 r. uległy obniżeniu o 1.823 tys. zł, tj. o 6%. Na poprawę wyniku finansowego na koniec 31 grudnia 2013 r. Zarząd podejmuje działania w kierunku zwiększenia w miesiącu grudniu sprzedaży zbóż skupionych w 2013 r. oraz sprzedaży wierzytelności (...).

(dowód: akta kontroli str. 371, 596-606, 1365)

3.8. Na koniec 2010 r., 2011 r., 2012 r. oraz na dzień 30 września 2013 r. Spółka posiadała wolne środki finansowe na rachunkach bankowych w wysokości odpowiednio: 22.746,7 tys. zł, 13.039,5 tys. zł, 21.877,7 tys. zł i 20.671,9 tys. zł.

Prezes Zarządu stwierdził, że „Zarząd ELEWARR sp. z o.o. (...) na bieżąco analizuje sytuację finansową Spółki. Nadpłynność finansowa w Spółce występuje w związku z brakiem podaży zbóż na rynku po cenach korzystnych, zapewniających realizację marży pozwalającej na osiągnięcie zysku. Na posiedzeniu Rady Nadzorczej w dniu 25 kwietnia 2013 r. wskazywano na występującą w Spółce wysoką nadpłynność finansową.”

(dowód: akta kontroli str. 371-373, 998, 1716)

Spółka w latach 2010–2012 osiągała zysk głównie dzięki zyskowi z działalności finansowej. Zysk ten wynikał przede wszystkim z otrzymanych odsetek od lokat oraz dywidend zaliczanych do długoterminowych aktywów finansowych. Udział zysku finansowego w zysku brutto Spółki w 2010 r., 2011 r. i 2012 r. wyniósł odpowiednio: 97,6%, 69% i 44,5%.

Na strukturę zysku ELEWARR sp. z o.o. oraz występującą nadpłynność zwracali uwagę niezależni biegli rewidenci w corocznych raportach z badania sprawozdania finansowego Spółki.

4. Działania w zakresie skupu i przechowywania zbóż oraz rzepaku

4.1. Zarząd ELEWARR sp. z o.o. zaplanował zakup i sprzedaż zbóż i rzepaku w 2010 r. w wysokości 208,20 tys. ton oraz 201,43 tys. ton, w 2011 r. odpowiednio 220,60 tys. ton i 161,03 tys. ton, w 2012 r. odpowiednio 199,80 tys. ton i 210,25 tys. ton, w 2013 r. odpowiednio 192,72 tys. ton i 205,60 tys. ton.

W 2010 r., 2011 r., 2012 r. i 3 kwartałach 2013 r. skupiono odpowiednio: 158,31 tys. ton (w tym 64,28 tys. ton pszenicy, 46,47 tys. ton jęczmienia, 4,38 tys. ton kukurydzy, 27,32 tys. ton rzepaku), 127,88 tys. ton (w tym 56,29 tys. ton pszenicy, 4,40 tys. ton jęczmienia, 11,58 tys. ton kukurydzy, 42,98 tys. ton rzepaku), 132,94 tys. ton (w tym 28,20 tys. ton pszenicy, 29,33 tys. ton żyta konsumpcyjnego, 34,88 tys. ton rzepaku) i 81,32 tys. ton (w tym 29,78 tys. ton pszenicy, 29,92 tys. ton rzepaku).

W 2010 r. w porównaniu do 2009 r. skup rzepaku wzrósł o 66%, z 16,51 tys. ton do 27,32 tys. ton. Niższe od planowanych zakupy zbóż w 2011 r. spowodowane były trudnymi warunkami pogodowymi w trakcie żniw. Intensywne opady deszczu w lipcu i sierpniu utrudniły zbiory i wpłynęły na jakość ziarna.

W okresie lipiec-sierpień 2010 r., 2011 r., 2012 r. i 2013 r. skupiono odpowiednio: 80,95 tys. ton, 78,48 tys. ton, 94,23 tys. ton, 70,59 tys. ton zbóż i rzepaku. W 2013 r. średnie ceny skupu w przypadku zbóż były o ponad 30% niższe, a w przypadku rzepaku o ponad 50% niższe niż w 2012 r. i były zbliżone do cen skupu z 2010 r. Skup zbóż i rzepaku był finansowany przez Spółkę ze środków własnych i kredytów bankowych. W okresie objętym kontrolą ze środków własnych zakupiono łącznie 334,14 tys. ton zbóż i rzepaku za 291.341,0 tys. zł, a z uzyskanych kredytów – 166,31 tys. ton zbóż i rzepaku za 158.699,8 tys. zł.

W 2010 r., 2011 r., 2012 r. i 2013 r. (3 kwartały) do magazynów Spółki zboże dostarczane było odpowiednio przez: 4.178 dostawców (średnia dostawa 38 ton), 3.685 dostawców (średnia dostawa 35 ton), 4.638 dostawców (średnia dostawa 29 ton), 3092 dostawców (średnia dostawa 26 ton). Głównymi dostawcami do magazynów Spółki byli producenci rolni (90% zrealizowanych dostaw).

Spółka informowała o prowadzeniu skupu zbóż i rzepaku przez: ogłoszenia w prasie o zasięgu ogólnokrajowym oraz w prasie lokalnej, wysyłanie informacji do dostawców, rozdawanie ulotek na zebraniach z udziałem rolników, organizowanie spotkań z producentami w rejonie działania magazynów, bieżące informacje na tablicy ogłoszeń przy każdym magazynie.

Średni okres zapłaty za dostarczone zboże wyniósł od 7 do 10 dni, nie dłużej niż 14 dni.

W 2010 r., 2011 r., 2012 r. i w 2013 r. (3 kwartały) Spółka sprzedała ogółem odpowiednio 158,21 tys. ton; 92,71 tys. ton; 138,92 tys. ton i 88,21 tys. ton zbóż i rzepaku.

W latach 2010–2013 (3 kwartały) Spółka nie eksportowała oraz nie importowała zbóż i rzepaku.

(dowód: akta kontroli str. 365-370, 437-438, 512-513, 583, 759-818, 951-980, 1362, 1367, 1495, 1703-1778)

Dyrektor ds. obrotu towarowego i technicznych podał m.in., że ceny skupu zbóż i rzepaku ustalane były indywidualnie dla poszczególnych magazynów prowadzących skup. Wysokość cen skupu proponowali Dyrektorzy oddziałów, i po akceptacji Zarządu (od 2011 r. Dyrektora Generalnego) stosowali w cennikach obowiązujących w poszczególnych obiektach. „(...) W skupie 2013 r. wprowadzono ścisłe zasady ustalania codziennej ceny w oparciu o system g-mail ze względu na konieczność szybkiego reagowania na zmiany sytuacji rynkowej (...)”. Podał również, że wysokość cen skupu mogła ulec zmianie w zależności od czynników takich jak:

- notowania na głównych giełdach terminowych,
- oczekiwania producentów rolnych (kreowane głównie przez organizacje i rolnicze związki zawodowe,
- ceny stosowane przez podmioty konkurencyjne,
- warunki atmosferyczne w okresach zbioru.

„(...) Udział Spółki w rynku zbóż szacowany jest na około 0,8%-1%, natomiast w rynku rzepaku do 2%. W związku z tym wpływ Spółki na ceny skupu stosowane przez inne podmioty jest marginalny. ELEWARR jest typowym pośrednikiem w obrocie zbóż, a stosowane ceny skupu nie mogą konkurować z cenami stosowanymi przez bezpośrednich eksporterów lub zakłady przetwórstwa młynarskiego, wytwórnie pasz lub zakłady przemysłu tłuszczowego. Skup zbóż i rzepaku trwa cały rok, jego intensyfikacja następuje od drugiej połowy lipca do końca września. Okresy sprzedaży zależą głównie od możliwości uzyskania najwyższej marży i są bardzo różne w kolejnych latach. Oddziały nie otrzymywały limitów finansowych na skup zbóż.”

(dowód: akta kontroli str. 948-980)

W ocenie NIK, ustalone na 2013 r. zasady skupu zbóż i rzepaku nie spowodowały wzrostu ich zakupu.

4.2. Pojemność magazynowa Spółki według stanu na koniec 2010 r., 2011 r., 2012 r. i na dzień 30 września 2013 r. wyniosła odpowiednio: 644,63 tys. ton, 627,03 tys. ton, 623,43 tys. ton i 624,49 tys. ton.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r., 2011 r., 2012 r. i na dzień 30 września 2013 r. Spółka świadczyła usługi skupu i składowania na rzecz innych podmiotów i składowała odpowiednio 272,82 tys. ton; 159,90 tys. ton; 276,83 tys. ton; 197,78 tys. ton zbóż i rzepaku.

Średnioroczny zasyp zbożami i towarami składowanymi przez Spółkę w: 2010 r. wyniósł 273,84 tys. ton, czyli pojemność magazynowa była wykorzystana w 42,6%; w 2011 r. zasyp wyniósł 208,14 tys. ton (wykorzystano 33,2%), w 2012 r. zasyp wyniósł 233,34 tys. ton (wykorzystano 37,4%), w 2013 r. (3 kwartały) zasyp wyniósł 224,53 tys. ton (wykorzystano 35,5%).

W latach objętych kontrolą w okresach poprzedzających skup interwencyjny UE, Spółka składała oferty na świadczenie usług przechowalniczych w Oddziałach Terenowych Agencji Rynku Rolnego.

W 2010 r. Spółka przyjęła do magazynów w ramach interwencji UE 2009/2010 46,72 tys. ton zbóż, głównie jęczmienia (46,1 tys. ton). Na dzień 31 grudnia 2010 r. stan zapasów UE w magazynach Spółki wyniósł 66,61 tys. ton zbóż. Do dnia 31 sierpnia 2011 r. zboża pochodzące ze skupu interwencyjnego 2009/2010 zostały wydane ze wszystkich magazynów Spółki w ramach programu „Dostarczanie nadwyżek żywności najuboższej ludności w UE”. W latach 2011–2013 skup interwencyjny UE nie był prowadzony.

(dowód: akta kontroli str. 365-370, 436-440, 511-512, 582-584, 1760, 2065)

5. Zmiany organizacyjne w ELEWARR sp. z o.o. oraz przygotowanie i realizacja programów dotyczących funkcjonowania Spółki

5.1. W okresie od dnia 25 kwietnia 2008 r. do dnia 13 grudnia 2010 r. w Spółce obowiązywał regulamin organizacyjny zatwierdzony uchwałą nr 2 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 25 kwietnia 2008 r. Zgodnie z § 3 regulaminu, w strukturze organizacyjnej Spółki wyodrębniono centralę w Warszawie i 4 oddziały w: Gądkach k/Poznań, Krupcu, Malborku i Nowych Proboszczewicach.

W okresie objętym kontrolą dokonano trzech zmian regulaminu organizacyjnego ELEWARR sp. z o.o. dotyczących organizacji funkcjonowania Spółki.

Pierwszą zmianę wprowadzono w grudniu 2010 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników w dniu 14 grudnia 2010 r., podjęło uchwałę w sprawie utworzenia oddziałów regionalnych w Nowych Proboszczewicach i w Gądkach oraz zlikwidowano oddziały w Nowych Proboszczewicach, Gądkach, Malborku i Krupcu. Majątek i zadania likwidowanych oddziałów przejęły nowoutworzone oddziały regionalne. Zlikwidowano trzyosobowy Zarząd i ustanowiono Zarząd jednoosobowy oraz stanowisko dyrektora generalnego, a także dwa stanowiska dyrektorów regionalnych. W regulaminie organizacyjnym w § 9 ust. 1 określono: „Spółką zarządza Zarząd, który może w określonym zakresie upoważnić Dyrektora Generalnego do bieżącego kierowania Spółką.”

W dniu 15 grudnia 2010 r. Prezes Zarządu ELEWARR sp. z o.o. zawarł umowę o pracę z Dyrektorem Generalnym Spółki. W dniu 17 stycznia 2011 r. udzielił Dyrektorowi Generalnemu pełnomocnictwa do prowadzenia spraw Spółki i jej reprezentacji, w zakresie wynikającym z przedmiotu działalności Spółki oraz przepisów prawa polskiego związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa, w szczególności: zawierania umów, zaciągania zobowiązań oraz rozporządzania prawem; zbywania zbędnych środków trwałych; działania przed organami władzy, administracji państwowej i samorządowej oraz sądami powszechnymi i administracyjnymi; otwierania i zamykania rachunków bankowych; dokonywania czynności faktycznych i prawnych w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do pracowników w centrali Spółki oraz dokonywania czynności faktycznych i prawnych w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do dyrektorów i zastępców dyrektorów oddziałów regionalnych; udzielania dalszych pełnomocnictw dyrektorom oddziałów regionalnych i pracownikom Spółki.

Prezes Zarządu podał, iż strukturę organizacyjną zmieniono „(...) w celu doprowadzenia do stworzenia silniejszych organizacyjnie jednostek wewnętrznych, będących w stanie podjąć wyzwania konkurencyjnej gospodarki rynkowej. (...) Zmniejszenie ilości Oddziałów pozwoliło na prowadzenie racjonalnej polityki kadrowej i płacowej. W celu sprawnego zarządzania i koordynacji zadań stawianych przed Spółką utworzono stanowisko Dyrektora Generalnego i dwóch dyrektorów regionalnych. Likwidacja dwóch etatów wiceprezesów Spółki nie zmniejszyła kosztów funkcjonowania firmy. Wprowadzenie powyższych zmian nie miało na celu obniżenia kosztów funkcjonowania Spółki, ale przede wszystkim poprawę efektywności zarządzania Spółką w tym okresie.”

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, ustanowienie pełnomocnictwa dla Dyrektora Generalnego o równie szerokim zakresie umocowania jakie przysługuje członkom Zarządu stanowi obejście przepisu art. 201 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych¹⁴, który reprezentację i prowadzenie spraw spółki powierza Zarządowi oraz art. 38 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny¹⁵.

¹⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 1030.

¹⁵ Dz. U. z 2014 r., poz. 121.

Drugą zmianę regulaminu organizacyjnego ELEWARR sp. z o.o. wprowadzono od dnia 15 kwietnia 2013 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 1 z dnia 10 kwietnia 2013 r. zatwierdziło nowy regulamin w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały Zarządu Spółki nr 16/13 z dnia 19 marca 2013 r., na podstawie którego zlikwidowano dwa oddziały regionalne i ponownie wprowadzono do struktury organizacyjnej cztery oddziały Spółki zlikwidowane w 2010 r.

Trzecią zmianę regulaminu organizacyjnego wprowadzono od dnia 1 września 2013 r. W regulaminie organizacyjnym ELEWARR sp. z o.o. przyjętym przez Zarząd Spółki uchwałą nr 37/13 z dnia 9 lipca 2013 r. oraz zatwierdzonym przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 1 z dnia 23 sierpnia 2013 r. wprowadzono dwuosobowy Zarząd, zlikwidowano stanowisko dyrektora generalnego, wprowadzono stanowisko dyrektora do spraw obrotu towarowego i technicznych.

Po wypowiedzeniu umowy o pracę Dyrektorowi Generalnemu w dniu 23 lipca 2012 r., Prezes Zarządu powierzył pełnienie jego obowiązków pełnomocnikowi Zarządu do spraw wdrażania systemów zarządzania jakością.

Prezes Zarządu stwierdził, że „(...) w celu podniesienia efektywności zarządzania, w zmiennych warunkach wewnętrznych i zewnętrznych, Zarząd ELEWARR (...) przywrócił strukturę 4 oddziałową Spółki uelastyczniając działalność poszczególnych jednostek umożliwiając realizację indywidualnych koncepcji planów zakupów i sprzedaży zbóż i rzepaku w powiązaniu z terenem, odległościami i warunkami popytowo-podażowymi. Aby usprawnić zarządzanie Spółką, w tym w szczególności restrukturyzacją majątku zbędnego, Zarząd przedstawił propozycję poszerzenia składu Zarządu poprzez powołanie drugiego Członka Zarządu obejmującego funkcję Wiceprezesa z jednoczesną likwidacją stanowiska Dyrektora Generalnego i wzmocnieniem podstawowej działalności Spółki poprzez utworzenie stanowiska Dyrektora ds. obrotu towarowego i spraw technicznych.”

(dowód: akta kontroli str. 5-86, 115-142, 189-231, 992-994, 2057-2064)

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, permanentne zmiany w strukturze organizacyjnej świadczą o braku spójnej koncepcji funkcjonowania Spółki. Ponadto zmiany te nie przyczyniły się do poprawy sprawności zarządzania Spółką i nie obniżyły kosztów jej funkcjonowania.

5.2. Uchwałą nr 45/11 z dnia 8 grudnia 2011 r. Zarząd ELEWARR sp. z o.o. przyjął „Strategię rozwoju Spółki ELEWARR na lata 2012–2014”, która została pozytywnie zaopiniowana przez Radę Nadzorczą Spółki uchwałą nr 1/12/11/ z dnia 17 grudnia 2011 r. i zatwierdzona uchwałą nr 1 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 11 stycznia 2012 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 1 z dnia 1 czerwca 2012 r. zatwierdziło aneks zmieniający Strategię.

W Strategii założono m.in. uczestnictwo Spółki w Rządowym Programie Rezerw Strategicznych, alokację potencjału przechowalniczego Spółki przez budowę silosów w rejonach podaży zbóż oraz sprzedaż niekorzystnie położonych elewatorów w Bielsku Podlaskim, Braniewie oraz magazynów w Radzynie Chelmińskim i Ornece, współpracę z podmiotami wytwarzającymi biokomponenty oraz najważniejsze zadania inwestycyjno-remontowe.

(dowód: akta kontroli str. 704-734)

Uchwałą nr 19/13 z dnia 25 marca 2013 r. Zarząd ELEWARR sp. z o.o. przyjął „Strategię rozwoju Spółki ELEWARR sp. z o.o. na lata 2013–2015”, która została pozytywnie zaopiniowana przez Radę Nadzorczą Spółki uchwałą nr 4/04/13 z dnia 3 kwietnia 2013 r. Strategia nie została zatwierdzona przez Zgromadzenie Wspólników Spółki.

Prezes Zarządu ELEWARR sp. z o.o. wyjaśnił m.in., że „(...) zmiana koncepcji rozwoju Spółki ELEWARR zawarta w Strategii Rozwoju Spółki na lata 2013-2015 w stosunku do Strategii Rozwoju Spółki na lata 2012-2014 podyktowana była kilkoma czynnikami, jednym z nich był brak krajowych środków budżetowych na odbudowę rezerw strategicznych w 2012 r. i 2013 r. Przetarg ogłoszony przez Agencję Rezerw Materiałowych na dostawę około 5,0 tys. ton zbóż w 2012 r. został odwołany, natomiast w 2013 r. ARM ogłosiła przetarg na dostawę i składowanie zbóż w ilości około 4,5 tys. ton. Założenia Zarządu Spółki uczestnictwa w Rządowym Programie Rezerw Strategicznych w latach 2012-2014 były na poziomie w łącznej ilości 600 tys. ton (suma z 3 lat). Kolejnym czynnikiem zmiany Strategii, tj. odstąpienie od sprzedaży magazynu w Bielsku Podlaskim spowodowane było wstrzymaniem przez Zgromadzenie Wspólników ELEWARR Sp. z o.o. zgody na sprzedaż przez Spółkę magazynu w Bielsku Podlaskim oraz pozostałych magazynów, przeznaczonych w pierwotnej Strategii do sprzedaży. Minister Rolnictwa w 2012 r. publicznie zapowiedział rozpatrywanie prywatyzacji Spółki i do momentu ustalenia, ogłoszenia założeń i zasad koncepcji prywatyzacji ELEWARR sp. z o.o. wstrzymał jakąkolwiek sprzedaż funkcjonujących magazynów zbożowych. Jednocześnie, Zarząd ELEWARR dostrzegł potrzebę rozbudowy elewatora w Drobinie oraz odtworzenia bazy magazynowej w Radzynie Chelmińskim, ze względu na zwiększone zapotrzebowanie na usługi usługowego skupu i składowania zbóż (...) oraz wzrastającą podaż kukurydzy w regionie wraz z szerokim zainteresowaniem producentów rolnych jej suszeniem. (...) Większy udział kukurydzy na rynku zbóż w województwie mazowieckim i kujawsko-pomorskim stwarza dla zmodernizowanych magazynów w Drobinie i Radzynie Chelmińskim rozwojową perspektywę ich wykorzystania na skup własny oraz usługowe składowanie i suszenie dla komercyjnych podmiotów.”

Realizując powyższą „Strategię” Spółka zmodernizowała magazyn w Radzynie Chelmińskim i rozbudowała bazę w Drobinie, gdzie zbudowano 4 silosy o łącznej pojemności 5.856 ton z infrastrukturą transportową oraz automatem do poboru prób ziarna.

Rada Nadzorcza Spółki przyjęła uchwałę nr 5/03/13 z dnia 14 lutego 2013 r., w której wyraziła zgodę na wdrożenie procedury związanej z przygotowaniem restrukturyzacji majątku trwałego poprzez sprzedaż zbędnych składników majątku trwale wyłączonego z produkcji, tj. młyna i magazynu zbożowego w Mierkowie, młyna i kaszarni w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz udziałów w trzech spółkach powiązanych.

(dowód: akta kontroli str. 702-741, 1359-1361)

IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o:

1. Dokonanie zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i członków Zarządu Spółki.
2. Podjęcie, wraz z organem właścicielskim Spółki, czynności zmierzających do ustalenia wynagrodzenia dla członków Zarządu zgodnego z ustawą z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.
3. Podjęcie skutecznych działań w celu poprawy wykorzystania potencjału przechowalniczego Spółki.

¹⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 26 lutego 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Dyrektor

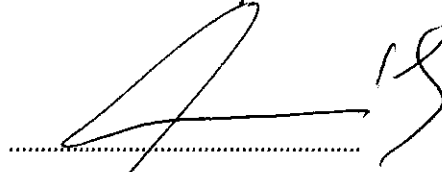
Waldemar Wojnicz

Kontroler

Franciszek Witkowski

Doradca techniczny

.....
podpis

.....
podpis

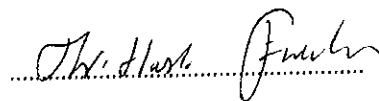
Na podstawie art. 35c ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.) w powyższym tekście dokonano sprostowania oczywistej omyłki pisarskiej. Na str. 10, w trzecim akapicie od góry, liczbę 60,1% zastępuje się liczbą 39%.

Warszawa, 26 maja 2014 r.

Kontroler

Franciszek Witkowski

Doradca techniczny

.....
podpis